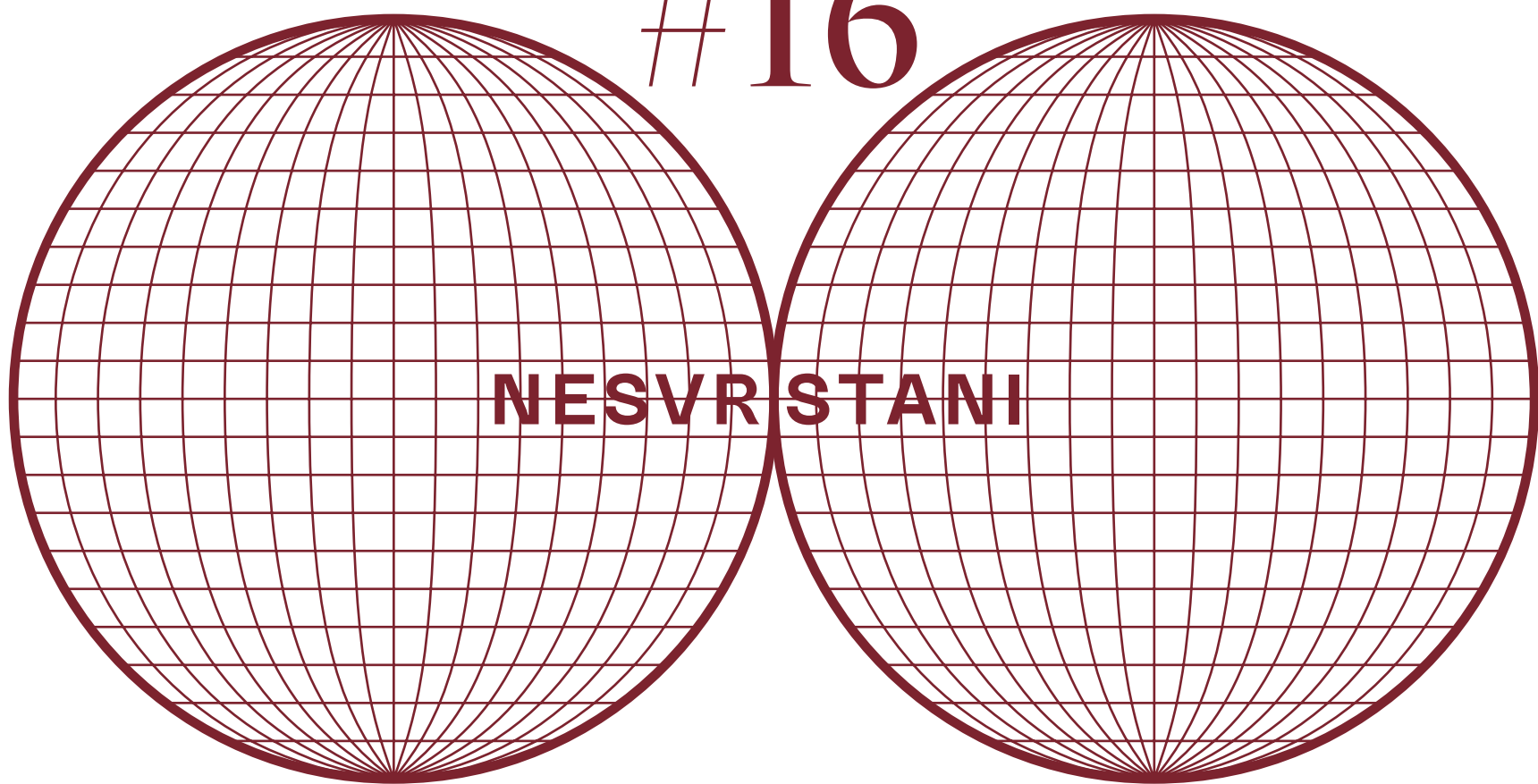

MINE, YOURS, OURS # 16

**MOJE, TVOJE,
NAŠE**

#16

NESVRSTANI

ISTRAŽIVAČKA RADIONICA

**Prema konjunktornoj
političkoj ekonomiji
nesvrstanosti i
kulturnoj politici**

PROGRAM RADIONICE

PONEDJELJAK, 27. RUJNA 2021.

UTORAK, 28. RUJNA 2021.

SRIJEDA, 29. RUJNA 2021

10.30 POZVANO PREDAVANJE

Vijay Prashad
(Tricontinental: Institute for Social Research)
Dileme čovječanstva, preko Zooma

MODERATORICA: **Sanja Horvatinčić**

DISKUSIJA

12.00 PAUZA ZA KAVU

12.15 PANEL 1 –
**Nesvrstani
internacionalizam**

MODERATOR: **Davor Mišković**

Vedran Obućina
(Sveučilište u Regensburgu, DE)
*Religious and Cultural Diplomacy of
the Islamic Republic of Iran within
the Non-Aligned Movement*

George Loftus
(Slobodno sveučilište Berlin, DE)
*Islamic Internationalism inside and outside
of NAM: The Iranian Revolution in Bosnia*

Danijela Majstorović
(Sveučilište u Banjoj Luci, BiH)
*Decolonizing Future in a European Periphery
via Colonial Wounds: Socialist Yugoslavia's
Anticolonial Legacy and the Postcolonial Present*

DISKUSIJA

13.45 PAUZA ZA RUČAK

15.30 PANEL 2 –
**Prostor-vrijeme
nesvrstavanja**

MODERATORICA: **Branka Benčić**

Brigitta Isabella
(samostalna istraživačica, Studijski forum
& kolektiv Kunci, Jakarta, ID)
*Southern Times in 1995 and Beyond: Moments,
Era, and Temporal Logic of Contemporary Art from
Non-Aligned Countries Exhibition*, preko Zooma

Ana Knežević
(Muzej afričke umjetnosti, Beograd, RS)
*Nesvrstani.rs: A Heritological Experiment in
Mapping Non-Aligned Monuments and Marks*

Mila Turajlić
(samostalna filmska redateljica,
Pariz – Beograd) *"The eyes of the world
are on Belgrade today": An Investigation
of Audio-Visual Archives of the 1961
Non-Aligned Conference*, preko Zooma

17.00

POZVANO PREDAVANJE

Sara Salem
(Londonska škola ekonomije, UK)
*Anticolonial Archiving and the Urgency
of the Past*, preko Zooma

MODERATORICA: **Ljiljana Kolešnik**

DISKUSIJA

PAUZA ZA KAVU

PANEL 3 –
**Antikolonijalne antinomije
i njihove posljedice**

MODERATOR: **Paul Stubbs**

Sašo Slaček Brlek
(Sveučilište u Ljubljani, SI)
*Decolonising Culture: The Case of the
Non-Aligned News Agencies Pool*

Zoltán Ginelli
(samostalni istraživač, Budimpešta, HU)
*Hungarian Race for Anti-Colonial
Recognition in the Third World*

Ana Sladojević
(samostalna kustosica, Beograd, RS)
*The Role of Affective Heritage of Nonalignment in
both Decentering and Perpetuating Stereotypes
in Representation of African Arts*, preko Zooma

DISKUSIJA

PAUZA ZA RUČAK

PANEL 4 – **Antikolonijalna estetika,
socijalistička estetika i
diskursi**, preko Zooma

MODERATORICA: **Sanja Sekelj**

Grega Ulen
(Sveučilište Princeton, USA)
*Aesthetics of Decolonization
& Nonaligned Comparatism*

Bojana Videkanić
(Sveučilište Waterloo, CA)
– *Socialism, People's Art and the Nonaligned*

Nataša Kovačević
(Sveučilište Istočni Michigan, USA)
– *Yugoslav Non-Alignment and the
Anticolonial Intellectual Discourse*

DISKUSIJA

10.30

**Sjećanje na nesvrstanost: Razgovor
Tvrтка Jakovine s Budimirom Lončarom**

MODERATOR: **Paul Stubbs**

DISKUSIJA

PAUZA ZA KAVU

PANEL 5 –
**Dekolonizacija
kulture**

MODERATORICA: **Tamara Bjažić Klarin**

Łukasz Stanek
(Sveučilište u Manchesteru, UK)
*Decolonization by Non-Alignment:
Ghana's Construction Industry*, preko Zooma

Ana Dević
(Katoličko sveučilište u Leuvenu, BE)
*Amnesias and Reassessment of the Architectural
Exports of Yugoslavia in the Non-Aligned
Movement: the Changing Frames of Modernism*

Ljubica Spaskovska
(Sveučilište u Exeteru, UK)
*Comrades, poets, politicians
– Aco Šopov, Léopold Sédar Senghor
and the cultural politics of non-alignment*

Petja Grafenauer and Daša Tepina
(Akademija za likovnu umjetnost i dizajn,
Ljubljana, SI) *The Ljubljana Biennial of
Graphic Arts: Utopias of Non-alignment*

DISKUSIJA

PAUZA ZA RUČAK

Završna rasprava

MODERATOR: **Paul Stubbs**

17.00

PROGRAM RADIONICE

Prema konjunktornoj političkoj ekonomiji nesvrstanosti i kulturnoj politici

ISTRAŽIVAČKA RADIONICA
Rijeka, Hrvatska, 27. – 29. rujna 2021.

Istraživačka radionica *Prema konjunktornoj političkoj ekonomiji i kulturnoj politici nesvrstanosti*, drugi je nizu znanstvenih skupova planiranih uz bilateralni istraživački projekt *Models and Practices of Global Cultural Exchange and Non-aligned Movement. Research in the Spatio-temporal Cultural Dynamics*, koji se provodi na **Institutu za povijest umjetnosti** u Zagrebu i na **Akademiji za likovne umjetnosti i dizajna** u Ljubljani (2020-2023.), uz financijsku potporu Javne agencije za znanstvenu djelatnost Republike Slovenije i Hrvatske zaklade za znanost. Radionicu, kojom se obilježava i 60. obljetnica održavanja Prve konferencije nesvrstanih zemalja (Beograd, 1.-5. rujna 1961.) organizira Institut za povijest umjetnosti u suradnji s udrugom **Drugo more** iz Rijeke.

Predmet istraživanja na projektu *Models and Practices of Global Cultural Exchange and Non-aligned Movement. Research in the Spatio-temporal Cultural Dynamics* novi su vizualni režimi i novi modeli kulturne razmjene iz druge polovice 20. stoljeća, nastali kao posljedica dekolonizacije, a koji se nadaju kao oblik radikalne političke i estetske intervencije u dinamiku globalnog Hladnog rata i odnosa Sjever-Jug. Radionicom nastavljamo istraživanje ekonomskih, društvenih, kulturnih i političkih imaginarija Pokreta nesvrstanih zemalja kroz prostorno-vremenski ili konjunktorni okvir. Pokret nesvrstanih pritom se vidi kao nestabilan, dinamičan skup praksi povezanih, na niz složenih i neistraženih načina, sa širim mrežama kulturne razmjene i političke solidarnosti na relaciji Jug-Jug, koje pridonose zajedničkom političkom projektu dekolonizacije. Osporavajući pretpostavljenu univerzalnost kolonijalne modernosti i dovodeći u pitanje kapitalističke koncepte razvoja, konjunktorna politička ekonomija Pokreta nesvrstanih, istražuje materijalne uvjete i društveno-političke kontekste kulturne razmjene.

Radionicom *Prema konjunktornoj političkoj ekonomiji i kulturnoj politici nesvrstanosti*, nastoje se, stoga, ispitati aspekti kritičke konjunktorne političke ekonomije nesvrstanosti i nesvrstane kulturne politike, kroz četiri široko postavljena cilja:

➊ Istraživanje aspekte političke ekonomije i kulturne politike Pokreta nesvrstanih kroz različite prostorno-vremenske konjunktore, a s posebnim osvrtom na njihove utjecaje u smislu podjela i borbi Sjever-Jug, Zapad-Istok, te u smislu složenosti međuodnosa između kapitalizma, kolonijalizma i hegemonističkih rasnih struktura.

➋ Uočavanje komplementarnosti, proturječja i sukoba između političke nesvrstanosti i drugih antisistemskih svjetonazorskih projekata, uključujući bandunški duh afro-azijske solidarnosti, Trikontinentalu, panafrikanizam, panarabizam i njima slične, a u smislu protuhegemonističke kulturne politike.

➌ Identificiranje osporavanja, podudarnosti i međuovisnost u smislu socijalističkog internacionalističkog stvaranja svijeta, kao i u smislu kulturnih politika i kulturne razmjene, s posebnim osvrtom na sovjetsku i kinesku politiku i praksu.

➍ Prepoznavanje elemente prostorno-vremenskih “zaostataka” nesvrstanosti i njihov značaj za suvremenu kulturnu politiku, uključujući nasserizam, jugoslovenstvo i trikontinentalizam.

Održavanje radionice financijski je poduprla **Hrvatska zaklada za znanost**.

SAŽECI IZLAGANJA I PONEDJELJAK, 27. RUJNA

Vijay Prashad (POZVANO PREDAVANJE)

Tricontinental institut za društvena istraživanja

Dileme čovječanstva

Gdje se danas nalazimo, na rubu provalije između uništenja i izumiranja? Ima li budućnost za čovječanstvo i prirodu?

VIJAY PRASHAD povjesničar, novinar, pisac i ravnatelj Instituta za društvena istraživanja Tricontinental, autor je niza knjiga, između ostalih *Washington Bullets* (Monthly Review Press, 2020), s predgovorom Eva Moralesa Ayme; *Red Star Over the Third World* (Pluto Press, 2019); *Red October: The Russian Revolution and the Communist Horizon* (LeftWord Books, 2017); *The Death of the Nation and the Future of the Arab Revolution* (University of California Press, 2016); *Letters to Palestine* (Verso Books, 2015); *Poorer Nations: A Possible History of the Global South* (Verso Books, 2013), s predgovorom Boutros-Boutros Ghalia; *The Darker Nations: A People's History of the Third World* (The New Press, 2007) i mnogih drugih. Vijay je i glavni urednik izdavačke kuće LeftWord Books sa sjedištem u New Delhiju.

Vedran Obućina

Sveučilište u Regensburgu

Religijska i kulturna diplomacija Islamske Republike Irana unutar Pokreta nesvrstanih

Islamska revolucija 1979. godine nije bila samo jedna od najspektakularnijih i najdugotrajnijih revolucija u smislu unutarnje politike Irana, nego i suštinski važan događaj koji je promijenio politički pejzaž mnogih, ne samo većinski muslimanskih zemalja. Unatoč propalom pokušaju "izvoza" revolucije u susjedne zemlje, u formi šijitske pobune, Iran se nakon nje uspio pozicionirati kao uzoran model modernih islamskih politika. Slijedom iranskog primjera, mnoge islamske političke partije počele su primjenjivati svoje religiozne politike u različitim područjima društvene prakse, od zakonodavstva i pravosuđa, do društvene pravde i kulture.

Islamska Republika Iran postala je članicom Pokreta nesvrstanih zemalja neposredno nakon Revolucije, budući da su polazišta Pokreta – princip međusobnog poštovanja, teritorijalnog integriteta i suvereniteta, jednakosti i uvažavanja međusobnih interesa, nenapadanja, miroljubive

koegzistencije i ne miješanja u unutarnje poslove drugih zemalja – bila i konstitutivne vrijednosti novoga Irana. Prema iranskom svjetonazoru, bogate, razvijenije zemlje zauzimaju bolju globalnu poziciju, zlorabe druge zemlje i otimaju im resurse, stvarajući veliki jaz i ekonomsku neravnotežu između bogatih i siromašnih. Ekonomska i politička hegemonija takvih država uključuje i kulturnu hegemoniju, koja je prijetnja povijesti, kulturi i identitetu mnogih zemalja. Budući da slijedom članaka 152 i 154 iranskog Ustava iranska vanjska politika ne može biti ni neutralna, ni svrstana uz politiku "hegemonijskih sila", najboljim mjestom suradnje s drugim državama smatraju se međunarodne organizacije.

Ovim radom želi se ispitati ① kako su religijske politike determinirale poziciju Irana unutar Pokreta nesvrstanih, posebice politike prema Islamskom svijetu te ② kako su kulturne politike i kulturna diplomacija oblikovale njegovu "meku moć" (*soft power*) u čijoj se ideološkoj pozadini nalazi borba protiv "globalne arogancije", kao i animozitet prema Izraelu, arapskim monarhijama te prema njihovim "imperijalističkim politikama".

VEDRAN OBUĆINA hrvatski politolog i teolog, autor je knjige *Politički sustav Islamske Republike Iran* (Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2017.). Nedavno je sudjelovao na međunarodnoj interdisciplinarnoj virtualnoj konferenciji "Uspon Azije u globalnoj povijesnoj perspektivi 60 godina nakon Beograda: Kakvo nesvrstavanje u multipolarnom svijetu za globalnu budućnost?", održanoj od 10. do 12. veljače 2021., u organizaciji Sveučilišta Paris 1 Panthéon-Sorbonne i Sveučilišta Le Havre. Vedran je svećenik i istraživač, čije uže polje interesa uključuje religijsku diplomaciju, religiju i politiku, diplomaciju zasnovanu na vjeri i izgradnji mira, mirovne studije, religijsku i političku/društvenu semiotiku, iranske studije i opće religijske studije.

BIOGRAFIJE IZLAGAČA

George Loftus

Slobodno sveučilište Berlin

Islamski internacionalizam unutar i izvan Pokreta nesvrstanih: Iranska revolucija u Bosni

Iako su mnoge većinski muslimanske zemlje bile osnivačice Pokreta nesvrstanih, dominacija sekularnih nacionalista i socijalista unutar Pokreta često je marginalizirala islam kao ujedinjujući transnacionalni identitet. Unatoč tome, dobro dokumentirani prinosi Libije, Egipta i Iraka učenju islama u Bosni pokazuju kako su takve veze uspostavljene unutar Pokreta olakšale “oživljavanje” bosanskog islama tijekom 70-ih godina. Iako nisu nužno bile i dio Pokreta nesvrstanih, on je bio preduvjet za uspostavljanje poveznica i mreža toga tipa. S početkom Iranske revolucije bosanski muslimanski intelektualci oslonili su se na te mreže ne bi li pokušali razumjeti svjetsko-historijski karakter Homeinijeva prevrata. Infrastruktura Pokreta u tom se trenutku već počela urušavati zbog njegovih vlastitih kontradikcija, što je Homeinijeva vanjska politika samo dodatno intenzivirala.

Pitanje je, stoga, kako je Iranska revolucija “našla svoj dom” u Jugoslaviji? Ovaj rad ima namjeru ispitati neke od reakcija bosanskih muslimanskih intelektualaca na Iransku revoluciju oslanjanjem na arhiv časopisa *Preporod* i druge publikacije Islamske zajednice (IZ) u BiH, objavljene između 1979. i 1983. godine. Tako velik događaj u islamskoj povijesti nije bilo moguće jednostavno ignorirati – čak ni ako je doveo u pitanje neke od osnovnih pretpostavki islamskog identiteta, kako u Pokretu nesvrstanih zemalja tako i u socijalizmu. Pogledi bosanskih muslimanskih intelektualaca na Iransku revoluciju 1979. godine jedinstveni su među njihovim suvremenicima iz obaju hladnoratovskih tabora, i to zbog načina na koji je iskustvo Pokreta nesvrstanih utjecalo na njihove interpretacije Revolucije. Religija je često zanemarena unutar širih studija hladnoratovskog internacionalizma iako je bila ključni povezujući element, posebice u uspostavljanju kulturnih i društvenih veza “odozdo”. Ovaj rad pažljivo će ispitati refleksije bosanskih pisaca toga vremena o Iranskoj revoluciji, a iščitavanjem njihovih tekstova pokazat će kako je Pokret nesvrstanih bio *de facto* organizacija islamskog internacionalizma, koji nije bio dobro primljen ni unutar Pokreta, ni u samoj Jugoslaviji.

GEORGE LOFTUS student je diplomskoga studija globalne povijesti na Slobodnom sveučilištu u Berlinu. Njegovo istraživanje dio je nove tendencije kojom se povijesti Istočne Europe pristupa kroz postkolonijalnu optiku. Georgeov dodiplomski studij na Školi za orijentalne i afričke studije Sveučilišta u Londonu (SOAS), tijekom kojeg se fokusirao na povijest Kambodže, otvorio mu je novu perspektivu i na povijest Istočne Europe. Usredotočujući se na kasni socijalizam i na ulogu Pokreta nesvrstanih u jugoslavenskoj politici kulture, njegova istraživanja nastoje preispitati neke pretpostavke života u samoupravnom socijalizmu. George trenutno priprema diplomski rad s temom razvoja islamofobnog diskursa u Jugoslaviji 70-ih i 80-ih godina, odnosno s temom presijecanja i dodira toga diskursa s islamskim internacionalizmom Pokreta nesvrstanih.

Danijela Majstorović

Sveučilište u Banjoj Luci

Dekolonizacija budućnosti na europskoj periferiji putem kolonijalnih rana: antikolonijalna baština socijalističke Jugoslavije i postkolonijalna sadašnjost

Bosna i Hercegovina, kao bivša jugoslavenska republika, proglašena je nakon rata 1992. – 1995. “periferijom periferije”. Rat nije bio samo brutalan i nezamisliv već je doveo i do teoretskih i praktičnih zastoja u kojima se borbe perifernih subjekata mogu locirati i analizirati. Jugoslavenska revolucija i socijalistička modernost bile su po svojoj prirodi antikolonijalne. Jugoslavija nikada nije bila carstvo, unatoč neravnomjernom razvoju svojih republika. Ipak, pitanje je možemo li odbaciti jugoslavensku socijalističku modernost kao kolonijalnu, kao što to čine mnogi dekolonijalni znanstvenici, ako imamo u vidu nasljeđe Antifašističke fronte žena, proleterske borbe ili Pokret nesvrstanih? Prateći i analizirajući poslijeratno preklapanje postkolonijalnosti i postsocijalizma u BiH i način na koji je to trojstvo oblikovalo današnje stanje u zemlji, posebno

od potpisivanja Daytonskog sporazuma naovamo, ovaj rad refleksija je na preklapanja i (dis)kontinuitete. Odnosno, refleksija na specifične sastavnice i uvjete BiH perifernosti u odnosu na njezinu kolonijalnu prošlost i neokolonijalnu sadašnjost, a koja ispituje jugoslavenski socijalizam i antikolonijalizam kao prekid. Inzistirajući na “međusobnim korelacijama koje povezuju ta mjesta s procesima ugniježđenim u dizajn istraživanja u drugim prostornim mjerilima”, istraživanje periferija ne bi se trebalo “ograničiti samo na opis” perifernih “mjesta” već ga je potrebno “integrirati s proučavanjem promjenjivih funkcija tih mjesta u većim društveno-prostornim konfiguracijama” i s procesima periferizacije i kolonijalnosti koji “zahtijevaju povijesnu perspektivu” (Bernt i Colini 2013: 23).

Povijesno gledano, BiH je periferijalizirana i kolonizirana više puta i na više načina – ne samo izvana – od strane susjedne Srbije i Hrvatske s njihovim ekspanzionističkim apetitima i pod vanjskim tutorstvom međunarodne zajednice. Periferijalizaciju su provodile iznutra kompradorske političke elite koje cvatu u etnonacionalističkom kapitalizmu i

6

nastoje ostvariti punu kontrolu nad policijom, medijima, sveučilištima, imovinom i posjedima stečenima privatizacijom društvenog vlasništva. Prihvaćajući “duboko uznemirujući posao dekolonizacije” (Tuck i Yang 2012: 4), predlažem da se borbe protiv kolonizacije u BiH ni na koji način ne izjednače s drugim borbama u “tradicionalnijim” kolonijalnim kontekstima, poput Afrike, Azije ili Latinske Amerike. Umjesto toga, treba ih čitati unutar opisane optike, jer dijele obilježja perifernosti i mobiliziraju “kolonijalnu ranu” (Gagy 2016, Anzaldúa 1999) koja otvara prostor za buduće globalne produktivne sinergije i emancipatorske politike izvan esencijalizma multikulturalizma. Unutar toga prostora možemo učiti jedni od drugih i zajedno se boriti.

DANIJELA MAJSTOROVIĆ profesorica je engleske lingvistike i kulturalnih studija na Odsjeku za anglistiku Sveučilišta u Banjoj Luci. Magistrirala je 2003. na Sveučilištu Ohio; doktorirala 2006. na Sveučilištu u Banjoj Luci. Danijela je i istraživačica i znanstvena savjetnica na Sveučilištu Humboldt te istraživačica društvenih protesta i trećeg vala migracija, nakon 2015., u i iz Zapadnog Balkana, na Sveučilištu Justus Liebig u Giessenu. Bila je gostujuća istraživačica i na Sveučilištu Lancaster 2006. te stipendistica Fulbrightove fondacije na Sveučilištu California u Los Angelesu 2012. – 2013. Kao postdoktorandica bila je stipendistica istraživačkog kulturnostudijskog odjela Sveučilišta u Alberti 2014. i gostujuća istraživačica na Sveučilištu Indiana 2016. Njezini istraživački interesi uključuju kritičku diskurzivnu analizu, kritičku teoriju, feminističku teoriju, postkolonijalnu i dekolonizacijsku teoriju te postdejtonsku Bosnu. Objavila je preko 25 članaka, koautorica je knjige *Youth Ethnic and National Identity in Bosnia and Herzegovina* (Palgrave, 2013), autorica *Diskursa periferije: eseji o kulturi i društvu u poslijeratnoj Bosni i Hercegovini* (Biblioteka XX vek, Beograd, 2013) i knjige *Diskurs, moć i međunarodna zajednica* (FF Banja Luka, 2007). Uredila je izbore tekstova *Living With Patriarchy: Discursive Construction of Gendered Subjects Across Cultures* (John Benjamins, 2011), *U okrilju nacije* (CKSP Banja Luka, 2011) i *Kritičke kulturološke studije u postjugoslavenskom prostoru* (Banja Luka, 2012). Danijelinu novu knjigu, *Discourse and Affect in Post-socialist Bosnia and Herzegovina: Peripheral Selves* Palgrave će objaviti 2021.

Brigitta Isabella

Studijski forum i kolektiv Kunci, Yogyakarta

Južna vremena 1995. i nakon njih: trenutci, razdoblja i temporalna logika suvremene umjetnosti nesvrstanih zemalja

Ovaj rad ispitat će temporalni diskurs izložbe *Suvremena umjetnost iz nesvrstanih zemalja* (održane u Jakarti 1995.), pomno promatrajući trenutke stvorene izložbom, razdoblje koje je izložbu oblikovalo i vremensku logiku što je ona nudi. Tu megaizložbu – sačinjenu od preko 300 umjetničkih djela iz 42 zemlje – indonezijski kustos Jim Supangkat promovirao je kao odbijanje normativnih standarda Sjeverne estetike i kao pokušaj pronalaženja zajedničkih osnova južne perspektive. Kao što ću predložiti u ovome članku, izložba i popratni seminar pod nazivom “Jedinstvo u raznolikosti” postali su – u prvim godinama razdoblja koje je uslijedilo nakon 1989. – mjesto susreta povjesničara i teoretičara umjetnosti globalnog Juga. Na tom se forumu razgovaralo, između ostalog, i o temporalnoj politici neophodnoj za oporavak i ponovno pisanje povijesti umjetnosti Juga, za razliku od linearnog, hijerarhijskog i homogenizirajućeg vremena Sjeverne modernosti. Izložba Nesvrstanih u Jakarti bila je zasićena višestrukim i često konfliktnim narativima njezinih sudionika. Te praktične i političke napetosti – od lošeg upravljanja izložbenom logistikom do pogrešnog prepoznavanja određenih borbi – pokazuju da povijest umjetničkih susreta Jug – Jug nije bila prožeta samo trenucima sklada i zajedničkog razumijevanja, već i neskladom i nesporazumima.

Tvrđim, stoga, da učeći upravo i samo na nesporazumima možemo razumjeti povijesne granice nesvrstanih kulturnih mreža ustrajemo li istovremeno na prakticiranju radikalne memorijalizacije u cilju ponovne aktualizacije povijesti njihove solidarnosti.

BRIGITTA ISABELLA svojim susretima s ljudima, predmetima i diskursima upravlja preko različitih platformi za proizvodnju znanja oblikovanog na sjecištu povijesti umjetnosti, kritičkih teorija i prodemokratskog kulturnog aktivizma. Studirala je filozofiju na sveučilištu Gadjah Mada u Yogyakarta (BA) i kritičku metodologiju na Kraljevskom fakultetu u Londonu (MA). Pridružena je samoorganiziranoj istraživačkoj skupini Studijski forum i kolektiv Kuncisa sjedištem u Yogyakarta i članica je translokalnog uredničkog kolegija recenziranog časopisa *Southeast of Now: Directions in Contemporary and Modern Art*. Njezina istraživačka putanja kreće se oko pitanja politike mobilnosti i kozmopolitizma u umjetničkim praksama, obuhvaćajući stvaranje i nepostojanje geopolitičke estetike i (umjetničke) povijesti transnacionalne solidarnosti. Posljednjih pet godina bavi se navedenim temama, istražujući razmjenu među umjetnicima Trećeg svijeta tijekom razdoblja hladnog rata, kao i kulturnu diplomaciju u razdoblju nakon Konferencije u Bandungu 1955. godine. Trenutačno istražuje i pripovijesti o prisilnoj mobilnosti indonezijskih i kineskih umjetnika u kontekstu diplomatskih previranja između Kine i Indonezije 60-ih, narativ koji se često zanemaruje u postkolonijalno-nacionalističkoj historiografiji umjetnosti.

Ana Knežević

Muzej afričke umjetnosti, Beograd

Nesvrstani.rs: heritološki eksperiment mapiranja nesvrstanih spomenika i markacija

Nesvrstani.rs tekući je projekt započet kao dio izložbe *Nesvrstani svijet* u Muzeju afričke umjetnosti u Beogradu. Projekt bi trebao biti specifični priključak, dodatak ili ekstenzija navedene izložbe u virtualnom prostoru. Internetska stranica Nesvrstani.rs, koja je trenutačno u fazi izrade, pokrenuta je 1. rujna 2021.

Karta Nesvrstani.rs ima zadatak mapirati oznake “čvrstih” i “mekih” spomenika nesvrstavanju u Beogradu te započeti proces mapiranja baštine nesvrstanih u (post)jugoslavenskom prostoru, kao i u kulturnoj sferi Trećeg svijeta, i to putem otvorenog poziva korisnicima stranice, sudionicima i svim zainteresiranima za (nesvrstanu) baštinu da stranci daju svoj prilog. Kartom se žele obuhvatiti spomenici, uspomene, suveniri i različite nesvrstane memorabilije te oblikovati mjesto sjećanja u proširenom heritološkom polju. Ono uključuje “spomenike po

definiciji”, “spomenike po intenciji”, one koji impliciraju konstrukciju, objekt ili strukturu podignutu kako bi se slavio ili komemorirao događaj, ime, osoba ili mjesto sjećanja (*les lieux de mémoire*). Prošireno heritološko polje uključuje i ikoničke prizore koji ilustriraju efemerne spektakle Pokreta nesvrstanih, isječke sjećanja te slučajne/nenamjerne spomenike i nazive ulica, parkova, dijelova grada ili rezultate individualnog ili kolektivnog sjećanja. To polje također nastoji uočiti umjetničke radove – skulpture, vodoskoke i slične akcije u ukrašavanju grada, imenujući ih “udaljenim” ili “sekundarnim” nesvrstanim spomenicima. Metodologija mapiranja baštine nesvrstanosti u ovome je slučaju dvostruki heritološki eksperiment: po vizualnoj pojavnosti i po udaljenom čitanju/odmatanju. Taj eksperiment trudi se dijagnosticirati “zdravstveno stanje” svakog spomenika ili markacije Pokreta nesvrstanih, a kroz blisko čitanje i predložene “biografije predmeta” nastoji utvrditi društveni život predmeta, markacija nesvrstanosti kroz prostor i vrijeme.

Mila Turajlić

Samostalna filmska redateljica,
Beograd i Pariz

“Oči svijeta danas su uprte u Beograd”: istraživanje audio-vizualnog arhiva Konferencije nesvrstanih 1961.

Nesvrstane filmske vijesti umjetnički je istraživački projekt započet 2013. godine u suradnji s Filmskim novostima (jugoslavenski filmski žurnal) s ciljem iskapanja i kontekstualizacije arhiva što su ih snimili jugoslavenski kamermani širom nesvrstanog svijeta. Uz digitalizaciju filmskih vijesti, dokumentarnih filmova i neupotrijebljenih snimki, cilj je projekta povezivanje te građe s intervjuima i dokumentima iz državnih i osobnih arhiva kamermana koji su je snimili te slojevito subjektiviziranje i smještanje tih izvora u kontekst političkih okolnosti njihova nastanka. Kao institucija zadužena za produkciju specijalnih izdanja filmskih vijesti i kolor-filmova o Konferenciji, arhiv *Filmskih novosti* nudi jedinstvenu studiju slučaja načina na koji su se organizatori toga događaja fokusirali na njegovu medijsku reprezentaciju.

Prezentacija uz ovaj rad sastojat će se od izbora nedavno digitaliziranih neupotrijebljenih traka Filmskih novosti

ANA KNEŽEVIĆ povjesničarka je umjetnosti, kustosica Muzeja afričke umjetnosti u Beogradu i doktorandica muzeologije i heritologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Beogradu. Bila je članica organizacijskog tima regionalne studentske konferencije *Književnost i umjetnost u Jugoslaviji: (dis)kontinuitet (1918.–1992.)* tijekom 2016., članica uredništva časopisa za povijest umjetnosti *Artum* (2015.–2016.) i članica kustoskih timova izložbi Muzeja afričke umjetnosti u Beogradu *Nezaštićeni svjedok br. 1: Afrofizik* (2019.), *Nezaštićeni svjedok br. 2: MMM* (2020.) i *REFLECT – Namibija 30 godina nakon oslobođenja* (2020.). Anini objavljeni radovi posvećeni su muzejima u razdoblju kibernetičke kulture, metodologiji povijesti umjetnosti u kibernetičkom prostoru, kao i arhitekturi, pop-kulturi, suvremenoj umjetnosti i vizualnoj kulturi. Ana trenutačno radi na dvjema internet-skim stranicama proizišlima iz izložbenih projekata *Nezaštićeni svjedok* i *Nesvrstani svijet*. Njezini su istraživački interesi muzeologija, heritologija, kultura sjećanja, medijski studiji, film i arhitektura.

snimljenih tijekom Prve konferencije Pokreta nesvrstanih u Beogradu. U izbor su uključene snimke govora čelnika država, sinkronizirane s postojećim zvučnim zapisima, čime je prvi put u 60 godina ponovno uspostavljen audio-vizualni doživljaj tog sastanka na vrhu. Prezentacija nastoji istaknuti činjenicu da je Konferencija bila medijski događaj u istoj mjeri u kojoj je bila i diplomatski događaj, te ispitivanjem upotrebe filmskih izvještaja s Konferencije postaviti pitanje načina na koji su novooslobođene zemlje upotrijebile simboličke i performativne akcije poput Beogradske konferencije kako bi dovele u pitanje monopol Velikih sila na internacionalni protok informacija. Konkretno, cilj je prezentacije istražiti načine na koje filmska slika bilježi rađanje jednog političkog projekta, postajući sredstvo kojim se zajednica istovremeno stvara i pripovijeda svoju viziju.

MILA TURAJLIĆ nagrađivana je redateljica rođena u Beogradu u Jugoslaviji. Njezini filmovi prikazani su na brojnim festivalima, uključujući Toronto i Tribecu, te u kinodvoranama Europe, Amerike i diljem bivše Jugoslavije. Njezin zadnji film *The Other Side of Everything* (2017.) bio je prva koprodukcija HBO-a sa Srbijom. Film je

osvojio trideset dvije nagrade, uključujući nagradu za najbolji dokumentarni film na Međunarodnom festivalu dokumentarnog filma u Amsterdamu (IDFA Award), Grand Prix za najbolji povijesni dokumentarni film snimljen u Francuskoj 2018. i nominaciju za nagradu LUX Europskog parlamenta. Milin debitantski dokumentarno-igrani film *Cinema Komunista* (2011.) pokazan je na preko 100 festivala, a osvojio je šesnaest nagrada, uključujući Gold Hugo i nagradu koju dodjeljuje The Federation of Commercial Audio-visual Libraries International (FOCAL) za kreativnu upotrebu arhivske filmske građe. U svom radu s arhivima Mila istražuje sjecišta osobnih i nacionalnih sjećanja, nastojeći reaktivirati zaboravljene povijesti kroz različite forme, u rasponu od predavačkih performansa i videoarta do analitičkih eseja. Godine 2018. MoMA je za svoju čuvenu izložbu jugoslavenske modernističke arhitekture naručila od Mile seriju videoinstalacija zasnovanih na arhivskoj građi. Diplomantica Londonske škole ekonomije, Mila podučava dokumentarni film i kreativnu upotrebu arhiva na učilištima SciencesPo i INASup u Parizu. Trenutačno je u postprodukciji i njezin treći film, *The Labudović Reels*, putovanje kroz arhive afričkih oslobodilačkih pokreta 50-ih i 60-ih godina što ih je snimio Stevan Labudović, snimatelj jugoslavenskog predsjednika Tita. Godine 2020. Mila je pozvana da se pridruži dokumentarnom ogranku Academy of Motion Picture Arts and Sciences (AMPAS).

Sara Salem

(POZVANO PREDAVANJE)

Londonska škola ekonomije

Antikolonijalno arhiviranje i urgentnost prošlosti

Predavanje ispituje antikolonijalno sjećanje i antikolonijalno arhiviranje kao točke ulaska u šira pitanja vremena, temporalnosti i politike sadašnjosti. Imajući na umu egipatski projekt dekolonizacije iz sredine 20. stoljeća, predavanje će se fokusirati na različite načine izražavanja kolonijalne prošlosti u sadašnjosti te na ono što nam njezina suvremena ekspresija može reći o budućnosti. U prvom dijelu izlaganja navedene teme ispituju se iz perspektive nesvrstanosti i transnacionalizma praćenjem lika Gamala Abdela Nassera, mnogostrukih načina i brojnih mjesta na kojima se on pojavljuje u sadašnjosti – od slika na stražnjem staklu taksi-ja do ulica širom svijeta koje nose njegovo ime. Te prikaze ispitivat ću kroz prostor i vrijeme, kao i kroz neobične osjećaje što ih oni izazivaju, pitajući se mogu li nam oni nešto reći o arhiviranju antikolonijalne prošlosti, a posebno mogu li nam pomoći da mislimo politiku Trećeg svijeta, nesvrstanost, solidarnost, panafrikanizam/arabizam i odnos Jug – Jug. U drugom dijelu izlaganja istražujem opipljiviju baštinu Nasserova projekta, baštinu ekonomske nacionalizacije, a posebice specifičan oblik države što ju je ona proizvela. Ispitujem načine na koji te prakse žive do danas, a posebice štrajkove industrijskih radnika tijekom 2000-ih koji su doveli do revolucije 2011. Možemo li i o njima misliti kao o antikolonijalnom arhivu? Istraživanjem tih dvaju elemenata nasserovske baštine, razmišljam i o urgentnosti prošlosti i o sadašnjem Egiptu, kao i o načinima na koji krize antikolonijalne prošlosti strukturiraju krize postkolonijalne suvremenosti.

SARA SALEM izvanredna je profesorica sociologije na Londonskoj školi ekonomije. Njezini istraživački interesi uključuju političku sociologiju, postkolonijalne studije, marksističku teoriju i globalnu povijest antikolonijalizma. Naslov njezine nedavne knjige, objavljene u suradnji s Cambridge University Pressom, jest *Anticolonial Afterlives in Egypt: The Politics of Hegemony* (2020).

Sašo Slaček Brlek

Sveučilište u Ljubljani

Dekolonizacija kulture: slučaj pula novinskih agencija Nesvrstanih

Moj rad usredotočen je na razvoj nesvrstane suradnje u polju informacija i komunikacija, posebice na Pul novinskih agencija nesvrstanih zemalja (The non-aligned news agencies pool, NANAP), kao najistaknutiji oblik ove suradnje. Konferencija nesvrstanih održana 1973. u Alžiru važna je ne samo zbog tog što je unaprijedila nesvrstanu ekonomsku suradnju i izrazila zahtjev za Novim međunarodnim ekonomskim poretkom (New International Economic Order, NAIIO), već i stoga što se suprotstavila “kulturalnoj otuđenosti” kao posljedici “imperijalizma i kolonijalizma”. Akcijski program ekonomske suradnje održava taj fokus na dekolonizaciju kulture uključivanjem konkretnih mjera za suradnju masovnih medija i razmjenu informacija među nesvrstanim zemljama. Ti napori će se povećati osnivanjem NANAP-a, te proširiti i na obuhvat suradnje među radijskim i televizijskim kućama nesvrstanih zemalja, odnosno na uspostavu BONAC-a (Broadcasting Organizations of the Non-aligned Countries). Suradnja na području informacija i komunikacija trebala je, s jedne strane, ojačati suradnju Jug – Jug i povećati razumijevanje među nesvrstanim zemljama, a s druge, osporiti hegemoniju zapadnih novinskih agencija i medija u globalnom protoku informacija, koji perpetuira svoje izvorište u (neo)kolonijalnim odnosima dominacije i podčinjavanja.

U radu se fokusiram na ulogu Jugoslavije u iniciranju i unaprjeđenju suradnje nesvrstanih na području informacija i komunikacija. Moje istraživanje ukazuje na to da je jugoslavenska novinska agencija TANJUG u tom pogledu imala ključnu ulogu, kako zbog svog utjecaja na politiku Jugoslavije i Pokreta nesvrstanih, tako i zbog uloge inicijatora NANAP-a, unutar kojeg je funkcionirala kao jedina od njegovih središnjih, pokretačkih snaga.

SAŠO SLAČEK BRLEK znanstveni je suradnik u Istraživačkom centru za društvene komunikacije Fakulteta društvenih znanosti Sveučilišta u Ljubljani. Njegov glavni istraživački interesi uključuju kritičku političku ekonomiju komunikacija, analizu procesa rada te teorije javnog mnijenja i javne sfere. Srećo je nedavno usmjerio svoja istraživanja na globalne komunikacijske nejednakosti, kojima pristupa iz povijesne perspektive, a osobito na povijest Nove svjetske informacijske i komunikacijske inicijative, te na rad MacBrideove komisije.

Zoltán Ginelli

Samostalni istraživač, Budimpešta

Mađarska utrka za antikolonijalnim priznanjem u Trećem svijetu

Rad donosi tri studije slučaja o mađarskom otvaranju prema afro-azijskoj dekolonizaciji i nesvrstanom Trećem svijetu u nastanku u razdoblju od sredine 50-ih do ranih 60-ih. Svi istaknuti akteri tih studija slučaja imali su svoje korijene u međuratnom populističkom “narodnom pokretu”, tj. Seljačkom pokretu i Stranci malih zemljoposjednika, koji su tražili naprednu poljoprivrednu reformu i politiku razvoja blisku “trećem putu”.

Prvo, nakon što je kratki poslijeratni demokratski trenutak (1945. – 1947.) prekinut staljinističkom sovjetizacijom, mađarske antikomunističke izbjeglice na Zapadu utrkivale su se u uvjeravanju postkolonijalnih zemalja u “sovjetski kolonijalizam” i u potrebu da mu se suprotstave. Uz podršku SAD-a, bivši mađarski premijer Ferenc Nagy uspješno je popularizirao takvu kritiku unutar Internacionalne seljačke unije i Skupštine zarobljenih europskih nacija. Nakon tri putovanja u jugoistočnu Aziju (1953. – 1955.) uspio je utjecati i na ishod Prve konferencije afro-azijskih zemalja u Bandungu (1955). Drugo, tijekom revolucije 1956. državni ministar István Bibó sastavio je memorandum kojim poziva na pacifizam i zaokret prema jugoslavenskom socijalističkom, nesvrstanom “trećem putu”. S malom skupinom intelektualaca, kojoj je pripadao i Árpád Göncz (Predsjednik Mađarske 1990.), Bibó je kontaktirao indijske diplomate, uključujući Mohameda Ataura Rahmana, sa zahtjevom da zamole Nehrua za medijaciju mirovnih pregovora sa Sovjetskim Savezom. Iako je taj pokušaj propao, zajedno s revolucijom, Bibó i Göncz bili su pošteđeni zahvaljujući intervenciji mađarskih izbjeglica, negdašnjih članova Stranke malih zemljoposjednika, koji su zamolili Nehrua da istupi u njihovu korist.

Treće, nakon 1956. mađarski komunisti utrkivali su se u nagovaranju zemalja Trećega svijeta da u UN-u glasaju protiv zapadne osude sovjetske invazije ne bi li se izbjegla međunarodna izolacija. Predsjednik Gane i nesvrstani lider Kwame Nkrumah upravo je tražio saveznike u Istočnom bloku za oslobađanje svoje zemlje od ovisnosti o Zapadu. Godine 1962. Nkrumah je od mađarskog ekonomista Józsefa Bognára naručio projekt prvog sedmogodišnjeg plana razvoja Gane, a posljedica je bila Bognárovo osnivanje Centra za afro-azijska istraživanja (1963.).

U radu se ispituje način na koji su članovi bivše Stranke malih zemljoposjednika slijedili različite političke puteve, u konačnici povezane pokušajima stvaranja antikolonijalnih saveza, te kako su se mađarski poslijeratni politički programi globalizirali ne bi li se povezali s postkolonijalnim svijetom. Postavlja se i pitanje zbog čega su te mađarske interakcije izostale iz globalne povijesti Pokreta nesvrstanih.

ZOLTÁN GINELLI samostalni je istraživač i kritički geograf, povjesničar znanosti i globalne povijesti. Njegova istraživanja odvijaju se u polju geografije znanja, analize svjetskih sustava i povijesti geografije, kolonijalizma i rasizma, s fokusom na povijesne relacije između Istočne Europe i globalnog Juga ili Trećeg svijeta. Zoltán je svoj rad predstavljao na brojnim međunarodnim konferencijama te predavao na različitim sveučilištima i fakultetima, uključujući Institut Milestone, Sveučilište Rutgers i Sveučilište u Manchesteru. Između 2015. i 2019. radio je kao istraživač asistent. Nakon 1989. i projekta *Socialism Goes Global*, 2020. godine na Sveučilištu u Leipzigu, u okviru EEGA programa i projekta *Postcolonial Hungary: Eastern European Semiperipheral Positioning in Global Colonialism*, proveo je istraživanja unutar kojeg se bavio mađarskom kolonijalnom prošlošću iz perspektive svjetskih sistema. U svibnju 2021. postavio je s povjesničarkom umjetnosti Eszter Szakács dokumentarnu izložbu *Transperiphery Movement: Global Eastern Europe and Global South* na OFF-Biennalu Budapest. Zoltán trenutačno radi na dvjema knjigama. Jednu radi za Cambridge University Press, zajedno s Jamesom Markom i Péterom Aporom, na temu globalnih povijesti mađarskih poveznica s kolonijalizmom i antikolonijalizmom u dugom 20. stoljeću, naslovljenu *Che in Budapest: Hungary between the Colonial and Anti-Colonial Worlds*. Druga je autorski knjižni projekt temeljen na njegovu doktorском istraživanju o globalnim povijestima “kvantitativne revolucije” u geografiji.

Ana Sladojević

Samostalna kustosica, predavačica i teoretičarka, Beograd

Uloga afektivne baštine nesvrstanosti u decentriranju i ponavljanju stereotipa u reprezentaciji afričke umjetnosti

Nesvrstanost kao ideja i sustav vrijednosti našla se u akademskom fokusu nakon desetljeća previđanja. Promjena u teorijskoj prisutnosti nesvrstanosti bila je povezana s trajnom krizom na globalnoj razini, zbog koje se činilo da su alternativni modeli postojanja u svijetu postali vrlo rijetki. Ta promjena bila je sinkrona – ali ne i posve usklađena – sa sve češćim pozivima na dekolonijalizaciju baštine i reprezentacije. Područje unutar trenutačnih studija nesvrstanosti u koje želim

intervenirati ovim radom upravo je kulturna proizvodnja i reprezentacija.

Naime, dok sam tek zadnjih deset godina aktivno uključena u promišljanje i reaktiviranje nesvrstanosti kao afektivne baštine temeljene na vrijednostima antikolonijalizma, antirasizma i solidarnosti, moj posao u polju reprezentacije afričke umjetnosti započeo je još prije dva desetljeća. Korpus teorijskih radova o temi reprezentacije i kulturalne konstrukcije afričke umjetnosti i njezina tretmana u širem reprezentacijskom polju od iznimne je važnosti za razumijevanje kulturalne proizvodnje hegemonije i rasizma. Tvrdim, međutim, da taj korpus nije dovoljno prisutan u kontekstu razmišljanja o nesvrstanosti.

Imajući na umu rijetkost materijalnih tragova povijesnog nesvrstavanja te

vrlo malen broj mjesta sjećanja na to razdoblje, među koja sigurno možemo ubrojiti Muzej afričke umjetnosti u Beogradu (zbirku Vede i dr. Zdravka Pečara) i Muzej Jugoslavije, čini mi se važnim shvatiti odgovornost tih institucija u smislu ponavljanja stereotipa kako tijekom njihove prošlosti tako i u sadašnjem trenutku, unatoč nominalno antikolonijalnom diskursu. U nastojanju da kritički promišljam muzejsku reprezentaciju, namjera mi je ovim radom otvoriti debatu o tome kako se može misliti antikolonijalni muzej imajući na umu afektivnu baštinu nesvrstanosti.

ANA SLADOJEVIĆ neovisna je kustosica teoretičarka umjetnosti i medija. Proučavala je muzeje kao kompleksne objekte čiji prethodni diskursi, često upisani unutar različitih neprepoznatljivih ili “nevidljivih” elemenata, kao što je “višak” muzejske proizvodnje u formi arhiva, dokumentacije ili studijskih materijala, nose otisak utjecaja načina stvaranja znanja. Navedena pitanja izučavala je posebice u kontekstu Muzeja afričke umjetnosti (zbirke Vede i dr. Zdravka Pečara) i Muzeja Jugoslavije, s naglaskom na određenim aspektima tih institucija povezanih s povijesnim nesvrstavanjem. Ana je sudjelovala u nizu projekata kao što su *Southern Constellations: The Poetics of the Non-Aligned*, Muzej sodobne umjetnosti/Moderna galerija, Ljubljana, Slovenija (2019.) / Asia Culture Center, Gwangju (2020.); *Tito u Africi: Slike solidarnosti*, Muzej Jugoslavije, Beograd (2017.) / Pitt Rivers Museum, Oxford (2018.) / Wende Museum, Los Angeles (2019.); *NYIMPA, KOR NDZIDZI, Čovjek ne može opstati sam, (Re)konceptualizacija Muzeja afričke umjetnosti – zbirka Vede i dr. Zdravka Pečara*, Muzej afričke umjetnosti, Beograd (2017.-2018.); *Nesvrstani modernizmi*, Muzej suvremene umjetnosti, Beograd / ERSTE Stiftung (2011.- 2016.). Disertaciju *Muzeji kao slika svijeta. Prostor reprezentacije ideologije i identiteta* obranila je 2012. godine na Interdisciplinarnim studijima Sveučilišta u Beogradu, Grupa za teoriju umjetnosti i medija.

Grega Ulen

Sveučilište Princeton

Estetika dekolonizacije i nesvrstana komparatistika

Povijesna, “stvarno postojeća” dekolonizacija često se opisuje kao zaustavljen ili nedovršen projekt. Pod utjecajem metodološkog nacionalizma, dominantna literatura svela je dekolonizaciju na pravno-političku transformaciju poslijeratnog svjetskog poretka, kojom su teritorijalizirani narodi osigurali svoje političke suverenitete unutar sustava formalno ekvivalentnih nacionalnih država. Taj narativ, međutim, propušta uzeti u obzir niz različitih kulturalnih oblika i estetskih praksi iznađenih u sklopu projekta dekolonizacije Trećeg svijeta, usmjerenog, u osnovi, na istiskivanje prosvjetiteljskog humanizma i pripadajuće mu sekularno-liberalne definicije čovjeka.

U ovom radu osvrćem se na nekoliko pisaca i teoretičara Trećeg svijeta iz 1950-ih godina, za koje je umjetnost, a posebno književnost, predstavljala materijalnu praksu sposobnu osporiti kolonijalna značenja kulture i subjektivnosti. U mišljenju antikolonijalnih ličnosti poput Jacquesa Stéphena Alexisa, Léopolda Sédara Senghora, Miroslava Krleže i Husayna Muruwwe, “predana književnost” bila je zamišljena ne samo kao opisivanje ili pripovijedanje već i kao materijalno mijenjanje svijeta: s jedne strane, ona bi mogla negirati diskurzivnu proizvodnju stvarne i prikrivene kolonijalne vlasti; s druge, mogla bi potaknuti alternativne modalitete spoznavanja i razumijevanja stvarnosti, i stoga ponovno konsolidirati cjelovitijeg čovjeka izvan pozitivističkog, racionalističkog i u subjekt usredotočenog diskursa kolonijalnog znanja. Ispitujući antikolonijalne estetske ideologije koje su, poput političkih, odbacile reprezentacijske modele (modernističko-estetički model SAD-a i socijalističko-realistički SSSR-a) što su ih nametnula oba bloka kulturalnog hladnog rata, želim predložiti “nesvrstani komparativizam” kao horizontalnu i kritičku, regionaliziranu metodologiju iščitavanja tekstova iz Trećeg svijeta prema njihovim vlastitim narativima i referentnim terminima, preko i iza eurocentričnih okvira kulturalnog ekstraktivizma, liberalnog humanizma i postkolonijalnog “otpisivanja”. Nesvrstanost kao predmet znanja i konceptualnog preusmjeravanja prostora, subjekta i arhiva može ponuditi politiziranu orijentacijsku shemu u kontrastu prema identitetskim formama drugosti, koje dominiraju kulturalnom kritikom.

GREGA ULEN doktorski je kandidat na Odjelu komparativne književnosti Sveučilišta Princeton. Radi na kulturalnoj produkciji 20. stoljeća u Africi, na Karibima, Bliskom istoku i Balkanu, fokusirajući se na pitanje dekolonizacije, utopijsko, Treći svijet, nesvrstanost te na odnos između politike i estetike. Grega također zanima povijest eurocentrizma, orijentalizam i metodološki nacionalizam u disciplinarnoj proizvodnji znanja.

Bojana Videkanić

Sveučilište Waterloo

Socijalizam, narodna umjetnost i nesvrstanost

Jugoslavenska umjetnost socijalističkog razdoblja bila je eklektičan teren otvoren za mnoge, raznolike načine stvaranja umjetnosti – od različitih realističkih i modernističkih tendencija, neoavangardi od sredine 60-ih nadalje, do oblika naivne i autsajderske umjetnosti. Takav umjetnički eklektizam odražavao je načine na koje je država sama eksperimentirala s različitim pristupima socijalističkoj ekonomiji i politici, pokušavajući pronaći “pravu” ravnotežu između socijalizma, kapitalizma i pritiška Hladnog rata. Osnivanje i sudjelovanje Jugoslavije u Pokretu nesvrstanih također je odražavalo potragu države za izlazom iz spona podijeljenog svijeta. Iako je nesvrstavanje bilo ponajprije politički i gospodarski pokret, postao je i kulturni. Njegova kultura proizvedena je na mnogo različitih (službenih i neslužbenih) razina, unutar kojih su raznoliki umjetnički oblici odgovarali na ideju nesvrstanosti. U ovom radu osvrnut ću se na bogatu i živahnu povijest takozvane “naivne” umjetnosti u Jugoslaviji da bi se razumjele njezine moguće veze

i s jugoslavenskim shvaćanjem socijalizma i s njegovom umjetničkom proizvodnjom. Naivna umjetnost, ili – kako bih je htjela nazvati – narodna umjetnost, imala je bogatu povijest u Jugoslaviji i prije Drugog svjetskog rata, a načini na koje se povezuje s nekim od estetskih ideja Nesvrstanih važni su, osobito kada se rad naivnih jugoslavenskih umjetnika uspoređuje s djelima i napisima sličnih umjetnika u drugim zemljama Pokreta nesvrstanih. Ovaj rad stoga je zainteresiran za dublje proučavanje povijesti narodne umjetnosti, za njezino povezivanje s nesvrstanošću kao pokretom te za usporedbenu analizu te umjetnosti s drugim umjetnostima nesvrstanog svijeta.

BOJANA VIDEKANIĆ izvanredna je profesorica suvremene umjetnosti i vizualne kulture na Odsjeku za likovnu umjetnost Sveučilišta Waterloo. Njezina istraživanja fokusirana su na socijalističku umjetnost Jugoslavije u 20. stoljeću i prinos te umjetnosti usponu globalnog modernizma, socijalističke umjetnosti i antiimperialističkog rada u kulturi 20. stoljeća. Njezinu knjigu *Nonaligned Modernism: Socialist Postcolonial Aesthetics in Yugoslavia, 1945-1985* objavio je 2020. McGill-Queens University Press.

Nataša Kovačević

Sveučilište Istočni Michigan

Jugoslavenska nesvrstanost i antikolonijalni intelektualni diskurs

Predstava Aiméa Césairea *Tragedija kralja Christophea* izvedena je 1968. godine na drugom BITEF-u, međunarodnom festivalu kazališta u Beogradu, dvije godine nakon njezine praizvedbe u Prvom svjetskom kazalištu crnačkih umjetnosti u Dakaru. Iste godine Agostinho Neto predstavio je prijevod svoje knjige poezije na Oktobarskim susretima književnika u Beogradu. Léopold Sédar Senghor sudjelovao je 1975. na Struškim večerima poezije, kad je dobio i Zlatni vijenac, najprestižniju nagradu te pjesničke smotre. Tijekom razdoblja dekolonizacije ti i drugi pisci/intelektualci uživali su ogroman ugled zbog svog statusa antikolonijalnih vođa/revolucionara i mislilaca posvećenih

razvoju novog kulturnog izraza i antikolonijalnog kritičkog diskursa.

Dok je Jugoslavija krajem 50-ih i početkom 60-ih razvijala svoju vanjsku politiku nesvrstavanja, njezini pisci, intelektualci i novinari, koji su u mnogim slučajevima bili bivši revolucionari i partizani, pisali su o europskom kolonijalizmu i raznim pokretima za oslobođenje, razvijajući antikolonijalni intelektualni diskurs. U mnogim njegovim tropima i retoričkim zahvatima odjekivali su poznati kritički tekstovi Aiméa Césairea, Frantza Fanona i Cyrila Lionela Roberta Jamesa (CLR James). Tako bi se, na primjer, za putopis *Crno na Belo*, avangardnog pjesnika i romanopisca Oskara Daviča, čija se putovanja po zapadnoj Africi preklapaju s Titovim putovanjem 1961., moglo reći da je književna i kritička pratnja političkom narativu u nastajanju. Razmotrit ću taj tekst usporedo s jugoslavenskim putopisima, književnom i kulturnom kritikom

iz istoga razdoblja, da bih uputila na razmišljanje o nesvrstanosti, kao i o pokušaju razvoja antikolonijalnog intelektualnog diskursa u Jugoslaviji, isprepletenog s politikom nacionalnog oslobođenja.

Takvi tekstovi često citiraju i analiziraju antikolonijalnu poeziju i prozu; opisuju razgovore s antikolonijalnim intelektualcima-revolucionarima; apostrofiraju potrebu razvoja neovisne kulturne politike; uključuju narative podčinjenih u nastojanju da “daju glas” koloniziranim te ističu predrasude kolonijalne epistemologije. Iako povremene eurocentrične pristranosti i slijepe točke tih tekstova nikako ne bi trebalo zanemariti, ne smije se previdjeti ni njihov prinos istodobnom razvoju globalnih antikolonijalnih intelektualnih diskursa. Te rane mreže intelektualne solidarnosti važno je rekonstruirati, jer, prema Monici Popescu (*At Penpoint*, 2020.), suvremena znanost teži privilegiranju postkolonijalne teorije Zapada, koja se javlja kasnih 70-ih, kao što u novije vrijeme – dodala bih – privilegira i suvremene artikulacije dekolonijalne teorije, dok se “rani” antikolonijalni intelektualni rad često umanjuje kao samo “pionirski” i kompromitiran njegovom upletenošću u nasilje nacionalnog oslobođenja.

NATAŠA KOVAČEVIĆ profesorica je postkolonijalne književnosti na Sveučilištu Istočni Michigan te urednica časopisa *JNT: Journal of Narrative Theory*. Autorica je dviju monografija, *Narrating Post/Communism: Colonial Discourse and Europe's Borderline Civilization* (Routledge, 2008) i *Uncommon Alliances: Cultural Narratives of Migration in the New Europe* (Edinburgh University Press, 2018). Nataša je pisala o sjecištima postkolonijalnih i postkomunističkih studija, orijentalizmu hladnog rata, avangardnoj umjetnosti performansa te o književnosti i filmovima o migracijama u EU. Njezini članci objavljeni su u časopisima *Postcolonial Studies*, *Cultural Critique*, *Interventions: International Journal of Postcolonial Studies*, *Modern Fiction Studies* te u nizu uredničkih zbirki tekstova. Natašina novija istraživanja bave se kulturalnom reprezentacijom i postkolonijalnom kritikom EU te, odnedavno, književnošću i kulturom nesvrstavanja.

Sjećanje na nesvrstanost – Razgovor Tvrтка Jakovine s Budimirom Lončarom

TVRTKO JAKOVINA redovni je profesor i bivši pročelnik Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Autor je nekoliko knjiga, uključujući *Treću stranu Hladnog rata/The Third Side of the Cold War* (2011), te niza članaka na temu vanjske politike Titove Jugoslavije i hrvatske povijesti 20. stoljeća. Njegova najnovija publikacija biografija je posljednjeg jugoslavenskog ministra vanjskih poslova Budimira Lončara. Tvrtko je potpredsjednik Udruženja hrvatskih stipendista Fulbrightove zaklade, član Odbora hrvatsko-američkog udruženja, predsjednik Upravnog odbora Centra za demokraciju i pravo *Miko Tripalo* te član uredništva nekoliko časopisa. Magistrirao je na Odsjeku za američke studije na Katoličkom sveučilištu u Leuvenu, a doktorirao na Sveučilištu u Zagrebu 2002.

BUDIMIR LONČAR rođen je u Preku, na otoku Ugljanu, 1924. godine. Srednju školu pohađao je u Zagrebu. Nakon okupacije Jugoslavije 1941. pridružio se ilegalnom antifašističkom pokretu, a sljedeće godine Narodno oslobodilačkoj vojsci. Kao partizan dva je puta ranjavan. Tijekom rata obnašao je dužnosti u Savezu komunističke omladine Dalmacije, a nakon rata u Ministarstvu unutarnjih poslova Narodne Republike Hrvatske. Premješten je u Ministarstvo vanjskih poslova Federativne Narodne Republike Jugoslavije 1949., a 1950. bio je imenovan vicekonzulom Jugoslavenskog generalnog konzulata u New Yorku. Ostao je na toj dužnosti do 1956. Nakon povratka u Beograd upravljao je Grupom za analizu i planiranje državnog Sekretarijata vanjskih poslova te postao specijalni savjetnik Saveznog sekretara Koče Popovića. Sudjelovao je u pripremanju Prve konferencije nesvrstanih zemalja, u Beogradu 1961., te u radu Druge konferencije, u Kairu 1964. Godine 1965. imenovan je ambasadorom u Indoneziji, u razdoblju u kojem su tu zemlju potresale teške unutarnje krize. Od 1969. do 1973. Budimir Lončar bio je savjetnik Saveznog sekretara vanjskih poslova Jugoslavije i igrao je važnu ulogu u pripremi Treće konferencije Pokreta nesvrstanih, u Lusakima 1970. Godine 1973. postao je jugoslavenski ambasador u Saveznoj Republici Njemačkoj, pripremivši povijesni posjet predsjednika Tita toj zemlji 1974. Podsekretar Saveznog sekretarijata za vanjske poslove postao je 1977., a 1979. imenovan je jugoslavenskim ambasadorom u Sjedinjenim Američkim Državama. Od 1984. do 1987. bio je zamjenik Saveznog

sekretara za vanjske poslove. Krajem 1987. Budimir Lončar postao je Savezni sekretar za vanjske poslove Jugoslavije u vladi Branka Mikulića. Ostao je na toj dužnosti i nakon formiranja vlade Ante Markovića 1989. Lončar je odigrao presudnu ulogu u prihvaćanju organizacije Devete konferencije Pokreta nesvrstanih, u Beogradu 1989. godine, te je pomogao približiti Jugoslaviju europskim integracijama. Početkom 1991. posredovao je kod Sadama Huseina pri pokušaju mirnog rješavanja kuvajtske krize. Tijekom 1991. godine bavio se intenzivnom diplomatskom aktivnošću kako bi spriječio rat u Jugoslaviji, no u jesen te godine, užasnut agresijom na Hrvatsku, dao je ostavku na mjesto Saveznog sekretara. Od 1992. obnašao je službene dužnosti u Ujedinjenim narodima u Jakarti i New Yorku. Godine 2005. imenovan je posebnim savjetnikom hrvatskog predsjednika Stjepana Mesića za vanjsku i unutarnju politiku, a imao je presudnu ulogu i u uključivanju Hrvatske među nestalne članice Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 2007. godine. Tijekom mandata predsjednika Ive Josipovića (2010. – 2015.) Lončar je bio predsjednik Vijeća za vanjsku politiku i međunarodne odnose pri Uredu predsjednika. Oženjen je Janjom Bralo od 1964. godine i ima dvoje djece, Srđana i Ivana. Živi u Zagrebu.

Łukasz Stanek

Sveučilište u Manchesteru

Dekolonizacija putem nesvrstanosti: građevinska industrija Gane

U ovom radu se tvrdi da je načelo nesvrstanosti imalo središnju ulogu u procesu dekolonizacije građevinske industrije u Gani nakon stjecanja neovisnosti 1957. godine, kao i u nastanku i emancipaciji autohtonih aktera i institucija zaduženih za projektiranje i izgradnju. Tako shvaćena dekolonizacija pripremala se u Gani već tijekom kasnog kolonijalnog razdoblja (1949.-57.), a njezina se dinamika promijenila nakon što je Gana stekla neovisnost i postala jednom od osnivačica Pokreta nesvrstanih zemalja (NAM).

Iako gledana iz kolonijalnih arhiva, dekolonizacija često izgleda kao zatvaranje bivših kolonijalnih tržišta, u ovom radu se pokazuje da je ona značila upravo suprotno: radikalno otvaranje prema višestrukim izvorima stručnih znanja. U skladu s tim, razvoj arhitekture i graditeljstva u nesvrstanoj Gani bio je olakšan resursima i znanjem koje je dolazilo iz Jugoslavije, Indije i drugih zemalja Pokreta nesvrstanih, ali i iz Britanije, SAD-a, Sovjetskog Saveza i istočnoeuropskih socijalističkih zemalja. Tvrdim da je to otvaranje definiralo dinamiku dekolonizacije ganske građevinske industrije tijekom prvog desetljeća neovisnosti zemlje.

Ovu tvrdnju razvit ću afirmiranjem afričke djelatne moći u smislu preuzimanja pozicija autoriteta u projektiranju i izgradnji, kao i u smislu sposobnost

razmišljanja o arhitekturi izvan kolonijalnih modela. To uključuje, prvo, usredotočenost na pregovore između politika podrške izvođačima radova u Gani i uspostave građevinske industrije u državnom vlasništvu, potpomognute od strane nesvrstanih i socijalističkih zemalja. Drugo, proučavanje procesa donošenja odluka ganskih administratora, poput arhitekta Vica Adegbite, koje se uvelike temelji na usporedbi arhitektonskih resursa unutar i kroz hladnoratovske podjele kako bi ih se prilagodilo potrebama Gane. Raspravom o emancipatorskim potencijalu tih praksi i rizicima što su ih oni uključivali, ovaj rad ponovno konceptualizira dekolonizaciju kao ovisnu i duboko upletenu u nesvrstani internacionalizam.

ŁUKASZ STANEK profesor je povijesti arhitekture na Sveučilištu u Manchesteru. Stanek je autor nekoliko knjiga, između ostalih *Henri Lefebvre on Space: Architecture, Urban Research, and the Production of Theory* (University of Minnesota Press, 2011) i *Architecture in Global Socialism: Eastern Europe, West Africa, and the Middle East in the Cold War* (Princeton University Press, 2020). Potonja je dobila medalju Alice Davis Hitchcock britanskog Društva povjesničara arhitekture (SAH) i Predsjedničku nagradu za povijesna i teorijska istraživanja Britanskog kraljevskog udruženja arhitekata (RIBA). Osim u Manchesteru, Stanek je predavao i na švicarskom Federalnom Institutu za tehnologiju (ETH) u Zürichu, na Diplomskoj školi za dizajn Sveučilišta Harvard (Harvard University GSD), te na Sveučilištu Michigan.

Ana Dević

Katoličko sveučilište u Leuvenu i Univerzitetna poslovna akademija, Novi Sad

Amnezije i prevrednovanje izvoza jugoslavenske arhitekture u Pokretu nesvrstanih: promjenjivi okviri modernizma

Povijest Pokreta nesvrstanih zemalja i suradnji koje su postojale među pojedinim zemljama sudionicama Pokreta bila je jedna od kritičnih točaka “zaglušujućeg muka” o socijalističkoj povijesti u postjugoslavenskom prostoru, na koji se lokalno eufemistički referira kao na “Regiju”.

Taj muk funkcionira kao dio opće, post-1991 hegemonijske mješavine amnezije i animoziteta prema socijalizmu općenito, a posebno prema jugoslavenskom političkom režimu, prema sastavu Bivše Države (koji je viđen kao hijerarhija nejednakih republika) i prema pripadajućem društvu, još uvijek povezanom beskrajnim “dnevnikom uvreda i pritužbi”.

U ovom radu usredotočujem se na jedno područje “povratka” Pokretu nesvrstanih: na povijest i politiku “izvoza” jugoslavenskih građevinskih/arhitektonskih poduzeća u nesvrstane zemlje od sredine 60-ih godina. Prvo ću se osvrnuti na

znanstvene radove iz područja društvenih znanosti i radove povjesničara kao mjesta s kojih je tijekom prošlog desetljeća već učinjen iskorak u smjeru “ponovnog otkrivanja” Pokreta nesvrstanih, a raspravljat ću o njihovu pristupu (na primjer, o tome tretiraju li se te građevinske/arhitektonske realizacije kao dio povijesti jugoslavenskog socijalizma ili kao pothvati pojedinih jugoslavenskih republika).

S tih nedavnih lokalnih “povratka” Pokretu nesvrstanih prijeći ću na (alternativni/ usporedni) “strani” pogled na izvoz jugoslavenske arhitekture – onaj korišten na izložbi “Betonska [konkretna] utopija: Arhitektura u Jugoslaviji 1948. – 1980.”, pokazanoj u Muzeju moderne umjetnosti (MoMA) u New Yorku od srpnja 2018. do siječnja 2019. Raščlanit ću načine prezentacije arhitektonskih veza (i solidarnosti) između Jugoslavije i nesvrstanih zemalja kao političkih veza (1) analizom izvorne dokumentacije koja je pratila izložene predmete/makete što ih je odabrala MoMA, uključujući i kataloge izložbe (pozvat ću se, također, na intervju s kustosima Vladimirom Kulićem i Martinom Stierlijem), te (2) analizom razgovora s nekoliko arhitekata, autora velikih jugoslavenskih infrastrukturnih projekata u Africi, fokusirajući se pritom na njihove procjene razlika između razdoblja gradnje i slijednog održavanja te na njihove refleksije na radove nastale od 60-ih do sredine 80-ih godina.

ANA DEVIĆ izvanredna je profesorica sociologije koja je stekla doktorat na Sveučilištu California u San Diegu. Predaje na sveučilištima u Bologni i Novom Sadu. Između 2018. i 2021. bila je Marie Skłodowska-Curie stipendistkinja na Katoličkom sveučilištu u Leuvenu, gdje je trenutačno pridružena istraživačica. Područja njezine specijalizacije jesu nacionalizam, politizacija intelektualaca, klasa, društveni pokreti, rod, politike sjećanja, film i umjetnost, umjetnost u socijalizmu i postsocijalizmu. Njezine nedavne publikacije uključuju: “The Hijacking of Feminism in Postsocialist Serbia” (2021); “Class, Conflict and Power between Hegemony and Critical Knowledge: Debates in the (Ex-Post) Yugoslav Space” (2021); “The Eurasian Wings of Serbia: Serbian Affinities of the Russian Radical Right” (2019), i “Theatre of Diversity and Avant-Garde in Late Socialist Yugoslavia: Paradoxes of the State of Disintegration” (2018).

Ljubica Spaskovska

Sveučilište u Exeteru

Drugovi, pjesnici, političari – Aco Šopov, Léopold Sédar Senghor i kulturne politike nesvrstanosti

“Nemoguće je danas govoriti o pjesniku Senghoru, a da pritom ne razmišljamo o političaru Senghoru. Postoji organsko jedinstvo između poezije i politike, sklad između političkih preokupacija pjesnika i pjesničkih ambicija političara.” Ovaj ulomak iz Predgovora Ace Šopova madeonskom izdanju Senghorovih sabranih pjesama iz 1975., otkriva središnji aspekt kulturne politike nesvrstanosti, a u ovom slučaju razumijevanje, predstavljanje i recepciju afričke kulture i umjetnosti u socijalističkoj Jugoslaviji. Ovaj rad istražiti će razdoblje “strateškog” imenovanja Šopova za jugoslavenskog veleposlanika u Senegalu (1971.-1975.), koje je kulminiralo Senghorovim posjetom Jugoslaviji 1975. i njegovom inauguracijom za pjesnika laureata Struških večeri poezije. Oslanjajući se na arhivske dokumente, povijesne medijske članke, osvrte i poeziju, prezentacija će ispitati neksus umjetnost-politika, kao i važnost generacijske optike za razumijevanje kulturne politike nesvrstanosti te istražiti postsocijalističko naslijeđe tih, pomalo zaboravljenih susreta s afričkom književnošću, poviješću i umjetnošću.

LJUBICA SPASKOVSKA predavačica je povijesti na Sveučilištu u Exeteru. Autorica je knjiga *The Last Yugoslav Generation: The Rethinking of Youth Politics and Cultures in Late Socialism* (Manchester University Press 2017) i *1989: A Global History of Eastern Europe* (Cambridge University Press, 2019), zajedno s Bogdanom Iacobom, Jamesom Markom i Tobiasom Rupprechtom.

Paetja Grafenauer & Daša Tepina

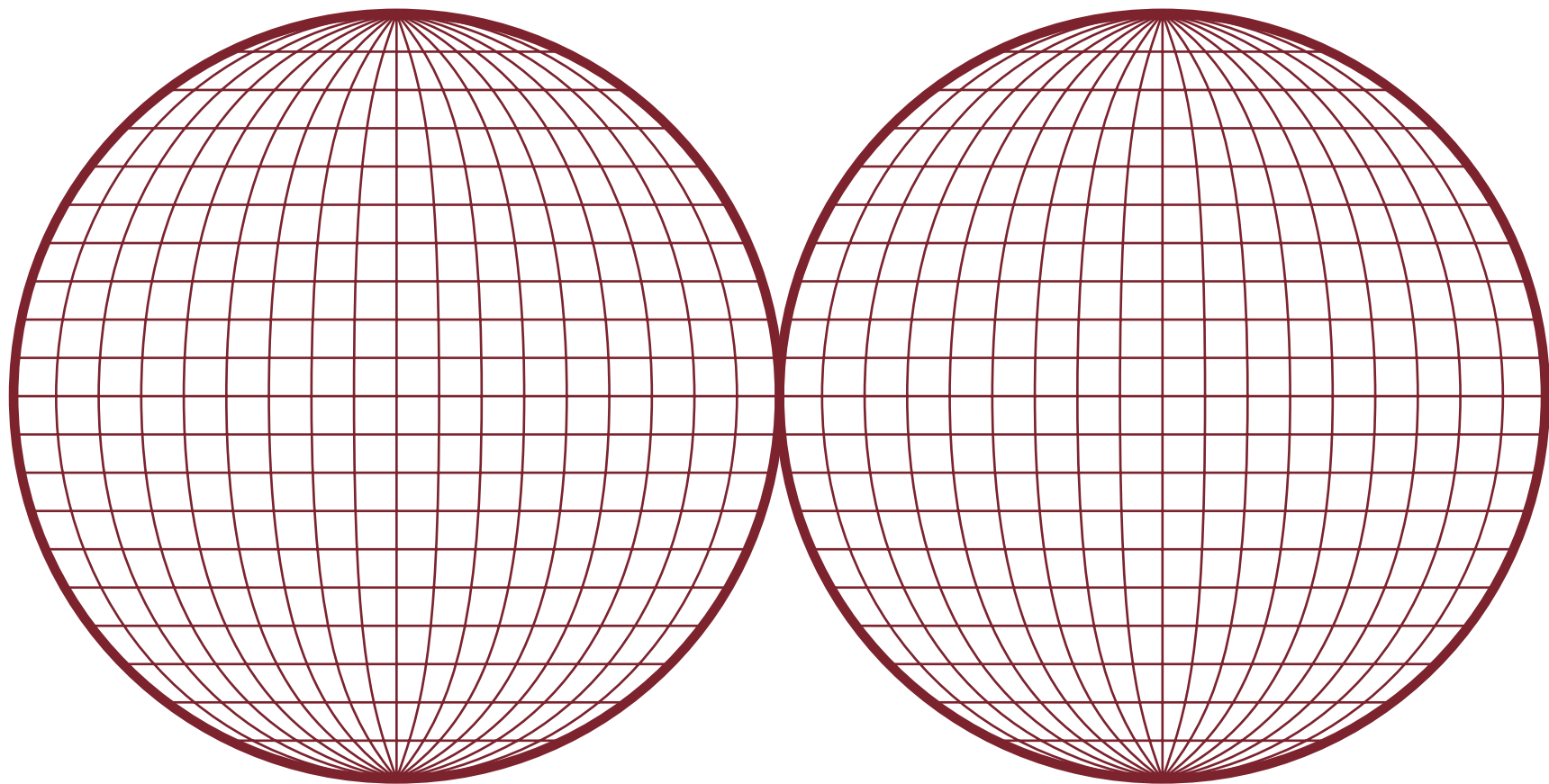
Akademija za likovnu umjetnost
i dizajn, Ljubljana

Grafičko bijenale u Ljubljani: utopije nesvrstanosti

Utopije isprepletene sa socijalističkim poretkom nakon Drugoga svjetskog rata, očitovale su se internacionalizacijom socijalističkih utopijskih ideja unutar Pokreta nesvrstanih. Kroz tu perspektivu uspostavljamo ih kao paradigme istraživanja umjetničkih praksi i kulturne razmjene u polju vizualnih umjetnosti, koje su bile pod utjecajem utopijskih ideja i praksi. Kroz utopije pristupamo slikama kao komunikacijskim alatima i kao kolektivnim kulturnim kodovima predstavljenim kroz, takozvani, “zajednički jezik” koji ima širu ulogu kao diskurs u kulturi (Hall 1998). U ovom radu usredotočujemo se na studiju slučaja kubanskog umjetnika Félixja Juan Alberta Beltrán Concepcióna, čije slike govore jezikom kubanske revolucije i koje su postale komunikacijski alati za širi socijalistički revolucionarni projekt. Pratimo izlaganje Beltránovih slika na tri Bijenala grafike u Ljubljani (1977., 1979., 1981.) i istražujemo njihovu komunikacijsku ulogu u jugoslavenskom socijalističkom sustavu samoupravljanja.

PETJA GRAFENAUER izvanredna je profesorica na Odsjeku za teoriju umjetnosti Akademije za likovne umjetnosti i dizajn Sveučilišta u Ljubljani. Doktorirala je povijest umjetnosti 1976., na Sveučilištu u Ljubljani. Petja je stručnjakinja za lokalnu i regionalnu umjetnost nakon Drugog svjetskog rata i redovito objavljuje rezultate svojih istraživanja u znanstvenim, stručnim i popularnim medijima. Napisala je i uredila nekoliko knjiga o vizualnoj umjetnosti. Trenutačno radi na bilateralnom istraživačkom projektu J7-2606 *Model nad Pretactices of Global Cultural Exchange and Non-aligned Movement: Research in the Spatio-Temporal Cultural Dynamics*.

DAŠA TEPINA radi na Odsjeku za teoriju umjetnosti Akademije za likovne umjetnosti i dizajn Sveučilišta u Ljubljani kao istraživačica-asistentica. Doktorirala je sociologiju 1982., na Fakultetu za društvene znanosti Sveučilištu u Ljubljani. Njezini glavni istraživački interesi uključuju društvene pokrete, autonomiju umjetnosti i utopije. Trenutačno radi na bilateralnom istraživačkom projektu J7-2606 *Model nad Precices of Global Cultura Exchange and Non-aligned Movement: Research in the Spatio-Temporal Cultural Dynamics*.

Moje, tvoje, naše #16

Nesvrstani

ISTRAŽIVAČKA RADIONICA

Prema konjunktornoj političkoj ekonomiji nesvrstaniosti i kulturnoj politici

27. – 29. 9. 2021.

IMPRESSUM

Organizatori

Institut za povijest umjetnosti, Zagreb
Drugo more, Rijeka

Organizacijski odbor konferencije

Paul Stubbs
Ljiljana Kolešnik
Davor Mišković
Petra Corva
Ana Ćurić

Produkcija

Ivana Katić
Dubravko Matanić
Daria Morosin

Grafičko oblikovanje

Oleg Šuran

Partner

Moderna galerija, Ljubljana

Znanstveni odbor konferencije

Aida A. Hozić
Rada Iveković
Paul Stubbs
Ljiljana Kolešnik
Vladimir Unkovski-Korica

Tehnička podrška konferencije

Cyclorama d.o.o.

Tisak

Kershoffset, Zagreb

Održavanje istraživačke radionice *Prema konjunkturalnoj političkoj ekonomiji nesvrstaniosti i kulturnim politikama* je pomogla Hrvatska zaklada za znanost.

Održavanje programa *Drugog mora* *Moje, tvoje, naše* podržali su Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske i Grad Rijeka – Odjel za kulturu.

Drugo more je korisnik financijske podrške Zaklade Kultura nova

Prostorima Palacha i Filodrammatice upravlja Savez udruga Molekula.

Rijeka, 2021.

Pisma

Bara (TPTQ), Mote (TPTQ), FZN DOM (FznFnts)

NESVRSTANI ISTRAŽIVAČKA RADIONICA 27. – 29. 9. 2021.

Prema konjunkturoj političkoj ekonomiji nesvrstanosti i kulturnoj politici

RS, OURS #16

MOJE, TVOJ

THE NON-ALIGNED RESEARCH WORKSHOP SEP 27 – 29 2021

Towards a Conjunctural Political Economy of Non-Alignment and Cultural Politics

ME, NAŠE #16

KORZO 28/L RIJEKA

FILODRAMATIKA

MINI, YOUR